

взаємозв'язані. Бо лише правдиве відображення і грамотне написання достовірних фактів сприяють створенню якісного документа.

Отже, престиж правової професії вимагає глибокої правничої підготовки, бездоганного знання як загальнонавчаної, так і професійної мови. Блискучий ритор, видатний теоретик ораторського мистецтва Марк Тулій Цицерон писав: “Вміння правильно говорити... ще не заслуга, а не вміння – вже ганьба, тому що правильне мовлення, по-моєму, не стільки достоїнство вправного оратора, скільки властивість кожного громадянина”.

Л.Г. Мальована, старший інспектор
юридично-психологічного факультету
ННІЗН НАВС

ЮРИДИЧНІ ТЕРМІНИ ТА УМОВИ ЇХ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ

На сучасному етапі розвитку правової держави однією з найважливіших проблем постає проблема вивчення юридичної термінології, її правильне й раціональне використання професійними юристами. Юридична термінологія є однією з найбільш значущих галузевих терміносистем. Слід зауважити, що термінологія права широко використовується не тільки в професійному середовищі, але і в інших сферах мовної комунікації. Проблеми вдосконалення термінології характерні для багатьох галузей науки. Ці процеси характерні і для юридичної сфери життєдіяльності суспільства, оскільки глибокі соціальні зміни, що відбуваються в Україні в останні роки, зумовили стрімкі темпи правотворчої діяльності. Однак кількісні зміни в цій галузі далеко не завжди означають і якісні, оскільки певні закони та підзаконні акти не

відповідають вимогам юридичної техніки. Тим часом наявність досконалих нормативно-правових актів є однією з ключових умов упорядкованості і стабільності суспільних відносин, що сприяє запобіганню значного числа помилок у процесі реалізації права.

Розвиток української юридичної термінології тісно пов'язаний з історією національного права, законодавства, української державності й української мови. Українська юридична термінологія своїми коренями сягає глибокої дописемної старовини – доби звичаєвого права. Формування юридичної термінології відбувається під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів. Характер і динаміка розвитку юридичного словника залежить від конкретних історичних умов таких, як тип виробничих відносин, співвідношення класових сил, зміни суспільно-державного устрою, міжнародна політика, мовна політика та ін.. На формування юридичної термінології у кожній мові впливали також міжнародні й міжмовні зв'язки.

Юридичний термін – слово або словосполучення, що виражає поняття з правової сфери суспільного життя і має визначення (дефініцію) в юридичній літературі (законодавчих актах, юридичних словниках, науково-правових працях). Основні ознаки терміна, що відрізняють його від загальноживаних слів – це системність, точність, прагнення до однозначності, відносна незалежність від контексту, наявність дефініцій, функціональна усталеність, офіційність, стандартизованість, лаконічність, суворона нормативність, стилістична нейтральність, відсутність експресивності, коректність. Таким чином юридична термінологія – спеціальний об'єкт вивчення юриспруденції (зокрема у теорії держави і права), мовознавства і лексикографії.

Юридична термінологія реалізує специфічний набір функцій: 1) номінативна – полягає у побудові

термінологічного значення у формі дефініції, яка узагальнює найістотніші ознаки і взаємозв'язки правового явища; 2) комунікативна – забезпечення специфічних потреб спілкування у сфері законодавства, юридичної науки і практики; 3) гносеологічна – знаряддя і спосіб правового пізнання; 4) естетична – забезпечує якість, точність, однозначність, лаконічність, нормативність, мовно-стилістичну довершеність нормативно-правового акта; 5) культуроносна – полягає у збереженні і передачі юридичних знань і правової культури.

Мова і право мають фундаментальне значення для буття людини. Вимоги мовної досконалості закону, максимальної точності та логічності у викладі правових приписів, однозначності тлумачення й розуміння правових норм, суворості нормативності та стилістичної довершеності зумовлюють надзвичайну повагу всього суспільства до мови законодавства. Для досягнення системності чинного законодавства та єдності його поняттєвої структури слід дотримуватись умов раціонального використання юридичної термінології. Основні серед них такі: 1) уживання термінів у прямому і загальному значенні; 2) простота і доступність у розумінні термінів; 3) чіткість правових понять, однозначність їхнього змісту – необхідні передумови однозначності й справедливості нормативно-правових рішень; 4) усталеність, стабільність у вживанні юридичної термінології; 5) милозвучність і стилістична правильність правових термінів; 6) бажано не вживати терміни-аббревіатури і скорочення, утворені з двох чи більше слів; 7) близьким за змістом правовим поняттям надаються схожі найменування, наприклад, однокореневі (суд – суддя, правосуддя, підсудний, підсудність, судимість, судовий, засуджений, судоустрій, судочинство); 8) відсутність експресивності, емоційного забарвлення.

Отже, тільки завдяки дотриманню вище зазначених умов, можна досягти досконалості мовного втілення нормативного акта та забезпечити його зрозумілість, максимальну доступність тлумачення і застосування. Нині важливим для розвитку української термінологічної системи є активне опрацювання теоретичних проблем, висвітлення такої проблеми, як термінознавство, проведення різноманітних термінологічних конференцій. Досягти мовної досконалості й ефективності законодавства, можна тільки шляхом дотримання умов раціонального використання юридичної термінології. При цьому врахування вищезазначених вимог дозволить забезпечити зрозумілість, максимальну доступність тлумачення і застосування нормативно-правового акта.

А.М. Бондар, студентка магістратури
навчально-наукового інституту
заочного навчання НАВС;
Науковий керівник: кандидат
юридичних наук, доцент, старший
викладач кафедри юридичного
документознавства НАВС
А.В. Красницька

РОЗВИТОК ПИСЕМНОСТІ В УКРАЇНІ

Історія української мови веде свій початок від праслов'янської мовної єдності (до VI ст. н. е.). Писемність на східнослов'янських землях існує ще до запровадження християнства (свідчення Костянтина (Кирила) Філософа; висновки болгарського проповідника і письменника Чорноризця Храбра). Про існування писемності на Русі свідчать також договори з греками, писані руською мовою